

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้สรุปเป็นประเด็นสำคัญและเนื้อหาสาระตามลำดับ ดังนี้

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม
4. การวิจัยปฏิบัติการ
5. พฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข
6. บริบทของโรงเรียนพรเจริญวิทยา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ข : 4) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงาน โดยมีครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน เป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน
5. การส่งต่อนักเรียน

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ และมีขั้นตอนที่ชัดเจน ของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน โดยการปฏิบัติทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน การส่งต่อนักเรียน ตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ รวมทั้งการนิเทศติดตามของครูหัวหน้าระดับชั้นเรียน และครูรองหัวหน้าระดับชั้นเรียนอย่างมีระบบและชัดเจน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างไปจากเดิมในลักษณะที่ดีขึ้น

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.1.1 ความสำคัญ

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบดังนั้นการรู้จักข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่จะให้ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด

1.1.2 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้าน

- 1) ด้านความสามารถ แยกเป็น
 - (1) ด้านการเรียน
 - (2) ด้านความสามารถอื่นๆ
- 2) ด้านสุขภาพ แยกเป็น
 - (1) ด้านร่างกาย
 - (2) ด้านจิตใจ-พฤติกรรม

3) ด้านครอบครัวแยกเป็น

- (1) ด้านเศรษฐกิจ
- (2) ด้านการคุ้มครองนักเรียน

4) ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.3 วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุม ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ที่สำคัญ คือ

1) ระเบียบสะสม

2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

3) วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เช่นการสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากเพิ่มสะสมผลงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การที่ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแต่ละคนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเรียนและความสามารถด้านสุขภาพกายและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจของครอบครัวและการคุ้มครอง ด้านปัญหาต่างๆ โดยการจัดทำ ระเบียบสะสม จัดทำสมุดประจำตัวนักเรียน ใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) การออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่บ้าน การสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน การสัมภาษณ์ตัวนักเรียนเอง หรือการสอบถามจากเพื่อนนักเรียนในชั้นเรียนเพื่อให้รู้จักนักเรียนได้มากที่สุดทุกด้าน

1.2 การคัดกรองนักเรียน

1.2.1 ความสำคัญ

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพัฒนาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งจัดเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มปกติ คือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2) กลุ่มเสี่ยง คือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์กลุ่มเสี่ยง ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องการให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3) กลุ่มที่มีปัญหา คือนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มที่มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของกรมสามัญศึกษาเดิม ปัจจุบันคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือของโรงเรียน ซึ่งต้องการได้รับการแก้ไขโดยด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนเองถูกจัดกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ ดังนั้นครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ

1.2.2 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการคัดกรองนักเรียน ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรง หรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา

กล่าวโดยสรุป การคัดกรองนักเรียน คือการที่ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนเทียบกับเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน แล้วคัดกรองนักเรียนในชั้นเรียนของตนเองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา

1.3 การส่งเสริมนักเรียน

1.3.1 ความสำคัญ

การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มที่มีปัญหาให้คุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลายเป็น นักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียน หรือชุมชนคาดหวังต่อไป

1.3.2 วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่ต้องมีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

- 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม
- 2) การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมนักเรียน คือการที่ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนส่งเสริมนักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง ตามผลการคัดกรองและความสามารถพิเศษ โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นชั้นเรียน การส่งเข้าร่วมประกวดแข่งขันการประกายก้อย่องชมเชย

1.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1.4.1 ความสำคัญ

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนควรให้ความสนใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกัน และการแก้ไข ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนจึงเป็นงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโต เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

1.4.2 วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหา

การป้องกันและการแก้ไขปัญหากับนักเรียนนั้น มีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งสำคัญที่ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ

1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น

2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

กล่าวโดยสรุป การป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน คือการที่ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน แบ่งปัญหานักเรียนออกเป็นด้านพฤติกรรม ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว แล้ว ดำเนินการแก้ไขปัญหานักเรียนในส่วนที่สามารถแก้ไขได้ โดยการจัดกิจกรรมการให้ คำปรึกษา กิจกรรมชมเสริม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมการ สื่อสารกับผู้ปกครองและคอยติดตามให้การช่วยเหลือจนปัญหาได้รับการแก้ไขในทางที่ดีขึ้น

1.5 การส่งต่อนักเรียน

1.5.1 ความสำคัญ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนอาจมี บางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่าง ถูกทางและรวดเร็วหากปล่อยให้บอบพาทหน้าของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนหรือครูคนใด

คนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากแก่การแก้ไข การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1) การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาที่พบ เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครองเป็นต้น

2) การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

1.5.2 แนวทางการพิจารณาส่งต่อ

โดยครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนและครูแนะแนว/ฝ่ายปกครองการส่งนักเรียนไปพบครูอื่นๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน ดังนี้

1) นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ

2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน เช่น นัดให้นำพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ร่วมกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ

3) ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจ ที่จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยาควรพิจารณาการส่งต่อให้ผู้มีความสามารถเฉพาะทาง เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

กล่าวโดยสรุป การส่งต่อนักเรียน คือ การที่ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนให้การช่วยเหลือนักเรียนแล้วไม่ดีขึ้น จึงใช้วิธีการส่งต่อภายในให้ผู้เกี่ยวข้องหรือมีความสามารถมากกว่าร่วมแก้ไข ปัญหาโดยการส่งต่อครูแนะแนว หรือครูฝ่ายปกครองร่วมแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ก็มีวิธีการส่งต่อภายนอกให้ผู้เชี่ยวชาญหรือนักจิตวิทยาได้ร่วมแก้ไขปัญหาต่อไป

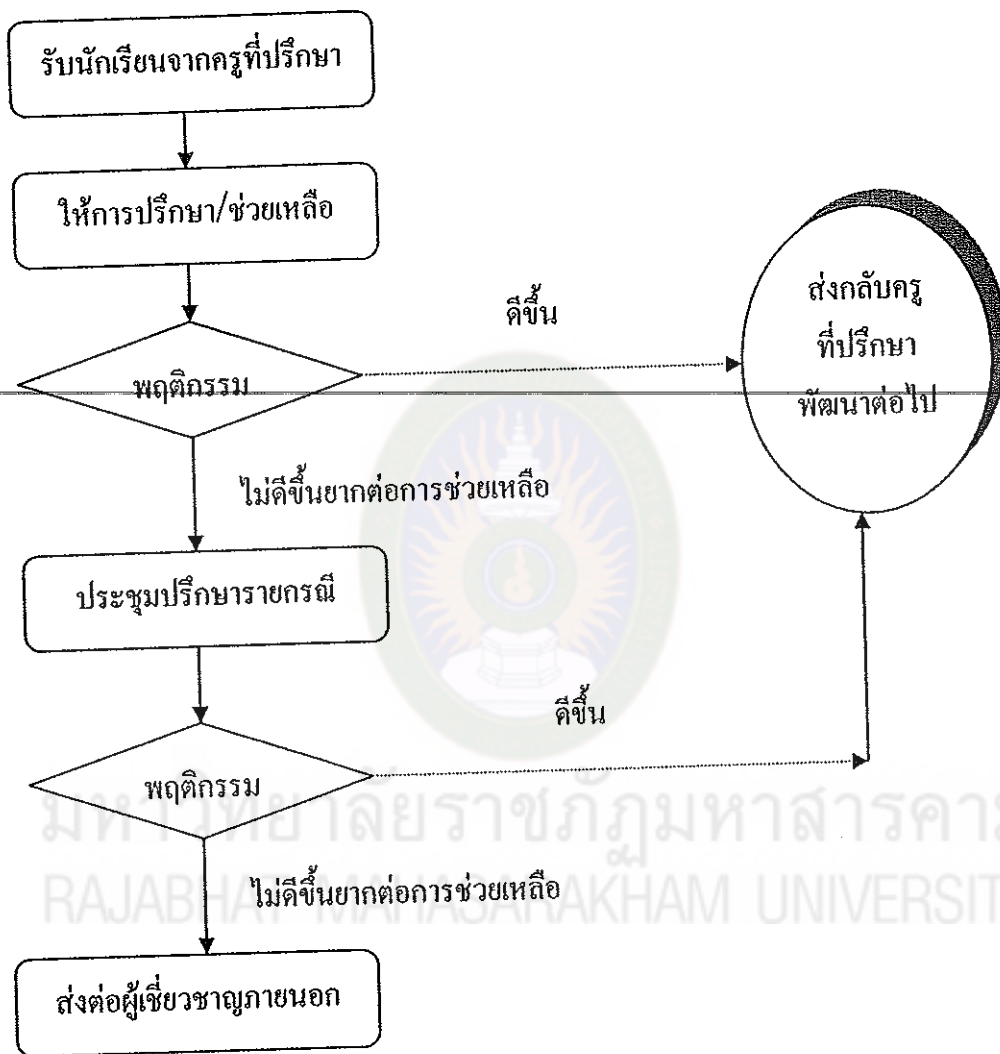
กระบวนการให้การช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว / ฝ่ายปกครอง
 ดังแผนภูมิที่ 1-2 (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 6, 28)

กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน

กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนของครูแนะแนว / ฝ่ายปกครอง

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนของครูแนะแนวและฝ่ายปกครอง

2. การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 ข : 10–34) ได้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในเรื่องความสำคัญ จุดประสงค์ และองค์ประกอบหลักไว้ว่า ความสำเร็จในการจัดการศึกษาในโรงเรียน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคน ทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะช่วยดูแลใส่ใจนักเรียนอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรมของลูกหลานอยู่เสมอ ทำให้ทราบความเปลี่ยนแปลง และสามารถหาวิธีป้องกันหรือแก้ไขปัญหาได้ทันการ เนื่องจากทุกปัญหาของนักเรียนล้วนมีสาเหตุและไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่เป็นการสั่งสมประสบการณ์ที่มีผลในเชิงลบต่อพฤติกรรม ทั้งด้านความคิด ความรู้สึกและการกระทำ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือในเบื้องต้น ปัญหาก็จะลุกลามมากขึ้น จนมีความซับซ้อนยากต่อการแก้ไข ในที่สุด เมื่อนักเรียนอยู่ที่โรงเรียน ก็จะมีครูช่วยทำหน้าที่ดังกล่าวแทนพ่อแม่ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยดำเนินการตามกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบในการดำเนินงาน 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน
5. การส่งต่อนักเรียน

ทั้ง 5 ประการดังกล่าวมีครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยมีครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง ชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูทุกคนในแต่ละระดับ และผู้เกี่ยวข้องทุกคน สำหรับการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ได้อาศัยการทำงานที่มีหลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (PDCA) ดังมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน (Plan) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียน และจัดทำแผนปฏิบัติการ

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do) มีการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจกับบุคลากรในโรงเรียนแล้วดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาในกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ประการ

ขั้นที่ 3 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน (Check) มีการติดตามประเมินผลเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงดำเนินการได้มาตรฐาน (Act) นำผลการประเมินคุณภาพภายในมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนดำเนินงานทั้ง 4 ขั้นตอน ที่ใช้หลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (PDCA) ดังกล่าวเป็นไปเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สามารถรับการตรวจสอบประเมินการดำเนินงานได้ทุกขั้นตอน พร้อมด้วยเครื่องมือเอกสารหลักฐาน วิธีการและเครื่องมือ การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เห็นเป็นรูปธรรม สามารถประเมินคุณภาพของนักเรียนที่เกิดจากผลของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคุณภาพของครู ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามระบบได้ด้วยการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีประโยชน์ต่อการสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านผลผลิต ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย เนื่องจากมาตรฐานคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 จุดประสงค์ของการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.1 เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.1.2 เพื่อส่งเสริมให้ครูทุกคนในโรงเรียน ชุมชน และองค์กรภายนอกที่มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.3 เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมเกิดความมั่นใจในความเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

2.2 องค์ประกอบหลักของการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร และครูทุกคนในโรงเรียนที่ต้องร่วมมือ ร่วมใจและร่วมปฏิบัติงาน โดยเริ่มตั้งแต่

2.2.1 การวางแผนปฏิบัติการ (Planning) การเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ

รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพครูทั้งทางด้านทัศนคติ ความรู้ และความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2.2.2 การดำเนินงานตามแผน (Doing) ซึ่งกำหนดไว้เป็นแผนปฏิบัติการหรือปฏิทินปฏิบัติงานตามระบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.3 การร่วมกันติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน (Checking) รวมทั้ง การสรุปรายงานผล

2.2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง (Acting) เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และมีการพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการใช้หลักการบริหารจัดการที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) เป็นฐานการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของการประเมินคุณภาพภายนอก – ภายใน กล่าวคือ การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาเพื่อการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก ส่วนการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มุ่งการพัฒนาที่ไม่เน้นการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก แต่เป็นการดำเนินงานที่เน้นการประกันคุณภาพภายใน จากการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียนเป็นการประเมินเพื่อทบทวนคุณภาพของระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 การควบคุมคุณภาพ

ประกอบด้วยการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

2.3.1 การวางแผนการดำเนินงาน (Planning) กำหนดมาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งด้านผลผลิต (Output) กระบวนการ (Process) และปัจจัย (Input) ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพ ตามระบบการประกันคุณภาพ

2.3.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน (Doing) เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแผนที่กำหนด โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา และครูที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมครู การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อประกันคุณภาพ ภายใน โดยการประเมินภายในของโรงเรียน (การประเมินเพื่อทบทวน) ของคณะครูที่มีหน้าที่ ประเมินเมื่อสิ้นภาคเรียน เพื่อการติดตามผล ตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงาน (Checking) และ นำผลมาปรับปรุงดำเนินการให้ได้มาตรฐาน (Acting) พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การควบคุมคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานคุณภาพเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย แล้วพัฒนาการดำเนินงาน ให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

3. การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินงานในโรงเรียนที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ ผู้บริหารโรงเรียนกับครูอาจารย์ในโรงเรียน ได้มีการดำเนินการอย่างมีเป้าหมายและจุดประสงค์ ร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียน มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

การนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม จะดำเนินการอย่างได้ผลตามวัตถุประสงค์ จำเป็น ต้องอาศัยขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ที่เรียกว่า กระบวนการหรือแบบแผนของการทำงาน กระบวนการนิเทศภายในที่เหมาะสม สมควรนำมาปรับปรุงแก้ไขใช้ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้บูรณาการจากกระบวนการนิเทศภายในของหน่วยศึกษานิเทศก์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผสมผสานกับกระบวนการนิเทศของ แฮริส (กุหลาบ ปุริสาร. 2538 : 40-61 ; อ้างอิงมาจาก Ben M. Harris. 1975 : 14-15) กำหนดเป็น ขั้นตอนการนิเทศได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวางแผนการนิเทศ
2. ขั้นการเตรียมการนิเทศ
3. ขั้นดำเนินการนิเทศ
4. ขั้นการสร้างขวัญกำลังใจ
5. ขั้นการประเมินผลการนิเทศ

3.1 ขั้นการวางแผนการนิเทศ

การนิเทศภายในเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือกัน ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ การนิเทศภายในจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เป็นต้องใช้ ความสามารถในการคาดหมายเหตุการณ์ต่างๆ อย่างแม่นยำ โดยอาศัยข้อสนเทศและหลักวิชาการ

ต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องมีการวางแผนการนิเทศ การวางแผน คือ การคาดการณ์หรือกำหนดการเกี่ยวกับการดำเนินงานในอนาคตขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย แผน แผนงาน โครงการ และกิจกรรมสำหรับกระบวนการวางแผนงานนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา มีหลักการดังนี้

3.1.1 การวางแผนปฏิบัติงาน เพื่อหาข้อกำหนดว่า จะทำอะไร มีขอบเขตอย่างไร เพื่อจะได้ดำเนินการให้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและวางแผนวางแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3.1.2 การจัดระบบงาน เป็นการจัดแบ่งสายงานการนิเทศการศึกษาในหน่วยงาน อำนาจและหน้าที่ของบุคลากรเมื่อใด เป็นต้น

3.1.3 การดำเนินงาน จะใช้วิธีใดดำเนินงาน การติดตามผลและการกำหนดเริ่มปฏิบัติงานตามแผน สิ้นสุดเมื่อใด เป็นต้น

3.1.4 การประเมินผลงาน กำหนดวิธีการประเมินผลงาน ไว้เป็นระยะเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข ควรจะประเมินผลทั้งด้านผลงานและคุณภาพ

การวางแผนการนิเทศ เป็นขั้นตอนการสำรวจปัญหาและความต้องการ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ จำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ การกำหนดนโยบายและจุดประสงค์ของการนิเทศ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศ และการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนก่อนหลัง ซึ่งการวางแผนการนิเทศเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นตัวกำหนดภาพรวมของการปฏิบัติงานนั้นจะเป็นไปในทิศทางใด ตามหลักการผู้บริหารควรให้ความสำคัญในขั้นตอนนี้อย่างยิ่ง จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

3.2 ขั้นตอนการนิเทศ

เป็นขั้นตอนการเตรียมบุคลากร เตรียมวัสดุ เตรียมกิจกรรมให้เรียบร้อยที่สุด เพื่อให้เป็นไปตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ ได้แก่การสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศให้แก่ ผู้นิเทศและ ผู้ร่วมงานให้เกิดความรู้และทักษะในการนิเทศ กำหนดผู้ให้การนิเทศ กำหนดสื่อ เครื่องมือ และ แหล่งทรัพยากร กำหนดกิจกรรมที่จะใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ การเตรียมการนิเทศ อาจแบ่ง การเตรียมการไว้ 2 ลักษณะ

3.2.1 เตรียมคนหรือเตรียมบุคลากร โดยอาจใช้แนวปฏิบัติในลักษณะต่อไปนี้

1) ประชุมปรึกษากับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างการยอมรับความศรัทธาในกระบวนการนิเทศ

- 2) ประชุมให้ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องกรณีศึกษาภายในโรงเรียนแก่นุกูลนคร
- 3) สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรยอมรับในความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เพื่อก่อให้เกิดผู้นำและผู้ตามที่ดี
- 4) สร้างความเข้าใจตรงกันว่า การนิเทศภายในไม่ใช่การจับผิด หรือสร้างปมด้อยให้แก่ครู แต่ประการใด ตรงกันข้ามกลับเป็นการพัฒนาช่วยครู ให้มีคุณภาพและเพิ่มพูนศักยภาพของตนให้สูงยิ่งขึ้น
- 5) สร้างความเข้าใจตรงกันว่า การนิเทศภายใน ไม่ใช่การเพิ่มงานแต่เป็นภารกิจ และหน้าที่ ที่ครู ทุกคนพึงปฏิบัติตามบทบาทที่ตนเกี่ยวข้อง
- 6) สร้างความเข้าใจตรงกันว่า การนิเทศเป็นการรวมความคิดเพื่อแก้ไขปัญหา และอุปสรรคร่วมกัน การนิเทศเป็นการทำงานในระบบทีม ซึ่งจะเสริมสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ

7) สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในโรงเรียนตระหนักว่า การนิเทศจะนำสู่ความมั่นใจ ความถูกต้อง และจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

8) สร้างความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียนครบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านพฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมองค์การ การพัฒนาตนเองและการพัฒนาองค์การ

3.2.2 เตรียมงาน โดยอาจใช้แนวปฏิบัติในลักษณะต่อไปนี้

- 1) กำหนดสื่อ เครื่องมือ และแหล่งทรัพยากรตามโครงการนิเทศที่จัดทำไว้ในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ
- 2) จัดหาและผลิตสื่อประกอบการนิเทศกำหนดกิจกรรมการนิเทศวิธีการนิเทศ ตลอดจนถึงเทคนิคการนิเทศต่าง ๆ

3.3 ขั้นตอนการนิเทศ

การดำเนินการนิเทศเป็นขั้นตอนการนำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้แล้วไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ การดำเนินการนิเทศภายใน ควรดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การลงมือปฏิบัติตามโครงการ และการรายงานผลการปฏิบัติ

3.3.1 การเตรียมการ การดำเนินการในขั้นนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

- 1) การจัดทำรายละเอียดในการปฏิบัติงาน หมายถึง การกำหนดงานย่อยที่จะต้องปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ทราบว่ามีงานอะไรบ้างที่ต้องปฏิบัติ ในการจัดทำรายละเอียดในการปฏิบัติงานนั้นต้องกำหนดว่ามีงานอะไรบ้าง ใครเป็นผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

การกำกับดูแล ติดตามผล ปัญหาและอุปสรรคซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขและใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายละเอียดของโครงการอื่นๆ ต่อไป

2) การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

3.3.2 การลงมือปฏิบัติตามโครงการ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) การปฏิบัติตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ได้แก่การที่บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานย่อยที่ระบุไว้ในโครงการ ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2) การติดตามควบคุมและกำหนดงาน จุดมุ่งหมายของขั้นตอนนี้เพื่อติดตามดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนให้ปฏิบัติงานไปตามแผนโครงการที่กำหนดไว้ ช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในช่วงปฏิบัติงาน การรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินโครงการให้ทราบประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและกำหนดวิธีแก้ไข ปรับปรุง ซึ่งดำเนินการลักษณะรวบรวมเอกสาร สัมภาษณ์ ใช้แบบสำรวจ แบบทดสอบ และการออกคำสั่ง เป็นต้น

3) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารและผู้ให้การนิเทศ จะต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญในการสร้างเสริมให้ผู้รับการนิเทศมีขวัญและกำลังใจที่อยู่เสมอสามารถดำเนินการได้ โดยปฏิบัติตนเป็นเพื่อนร่วมงานและที่ปรึกษาที่ดี เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน บำเหน็จความชอบตามความเหมาะสมและสร้างการยอมรับในความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

3.3.3 การรายงานผลการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) การรายงานผลการปฏิบัติงานระหว่างการดำเนินการ เพื่อจะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการทำงานและรายงานความก้าวหน้าของการทำงาน อาจจะเป็นรายงานด้วยวาจาเสนอเป็นรายงาน หรือรายงานเป็นประจำทุกเดือน

2) การรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดผลการดำเนินงานเพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ ไปใช้ในการประเมินงานหรือคน

การดำเนินการนิเทศมีวิธีนิเทศ หรือกิจกรรมการนิเทศมากมาย ซึ่งผู้บริหาร ผู้ให้การนิเทศสามารถจะเลือกกิจกรรมแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับเรื่องหรืองานที่จะให้การนิเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความแตกต่างระหว่างบุคคลและองค์ประกอบอื่นๆ ดังนั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศ

3.4 ขั้นการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

ขวัญหรือกำลังใจ หมายถึง สภาพจิตใจและอารมณ์ซึ่งมีผลกระทบต่อความตั้งใจในการทำงาน ผลกระทบนั้นอาจเกิดขึ้นกับบุคคลหรือองค์การ ขวัญและกำลังใจที่ดีจะเพิ่มพลังในการทำงานที่สูงขึ้น ซึ่งผู้นิเทศต้องถือว่าเป็นหน้าที่ ที่สำคัญที่จะต้องสร้างเสริมให้ผู้รับการนิเทศมีขวัญและกำลังใจที่ดีอยู่เสมอ โดยอาศัยทักษะเชิงมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ และการจูงใจ สามารถดำเนินการได้โดยปฏิบัติตนเป็นเพื่อนร่วมงานและที่ปรึกษาที่ดี เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน บำเหน็จความชอบตามความเหมาะสม และสร้างการยอมรับในความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

3.5 การประเมินผลการนิเทศ

การประเมินผลการนิเทศ คือ การประเมินกระบวนการดำเนินการนิเทศภายใน หน้าที่ได้โดยการนำข้อมูลจากการปฏิบัติงานมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่คาดหวัง หรือสิ่งที่ระบุไว้ในด้านต่าง ๆ การประเมินผลการนิเทศภายในจัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการว่ามีมากน้อยเพียงใด พิจารณาว่าโครงการดำเนินไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่และนำไปปรับปรุงการบริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

3.5.1 การประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ เป็นการประเมินนโยบายของหน่วยงาน ประเมินความต้องการ ความจำเป็นของบุคลากร การวิเคราะห์กิจกรรมรวมทั้งประเมินทรัพยากรสิ่งที่นำเข้าหรือทางเลือก ในการจัดทำโครงการ

3.5.2 การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงงาน การจัดระบบงาน หรือการจัดทำรายงานความก้าวหน้า การเปรียบเทียบผลของการปฏิบัติงานหรือเปรียบเทียบผลนำเข้ารวมกับวิธีการดำเนินงานกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ใน โครงการว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

3.5.3 การประเมินผลหลังการดำเนินการ เป็นการประเมินผลสรุปเพื่อดูว่าการดำเนินงานได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร โดยเปรียบเทียบผลผลิตที่คาดหวังกับผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญระหว่างผลที่ได้กับจุดประสงค์ของโครงการ ส่วนประกอบแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า โดยกระบวนการทั่วไปการประเมินผลสรุปโครงการจะให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในเรื่องประสิทธิภาพของโครงการ ค่าใช้จ่ายของโครงการ ผลกระทบของโครงการ การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการลงทุนกับงานลักษณะที่เทียบกันได้ และข้อเสนอแนะเพื่อยุติการดำเนินการใช้ หรือปรับปรุงโครงการ

การประเมินผลการนิเทศ มุ่งที่จะนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน ในภาพรวมของการนิเทศภายใน ดังนั้น เพื่อให้การปรับปรุงดำเนินการนิเทศภายในได้ผลมากที่สุด ควรจะได้ประเมินบรรยากาศขององค์กร การสำรวจเจตคติของผู้รับการนิเทศและผู้ให้การนิเทศ ด้วยนอกเหนือจากนั้นจัดทำแบบรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร และจัดทำอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน ก็สามารถทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางปรับปรุง พัฒนา แก้ไขในจุดที่บกพร่องต่อไป

4. การวิจัยปฏิบัติการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งจะกล่าวถึงความหมาย จุดมุ่งหมาย กรอบแสดงลักษณะ กระบวนการวิจัย ขั้นตอน และสรุปหลักการของการวิจัย ปฏิบัติการไว้ดังนี้

4.1 ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการ ปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและวิเคราะห์ วิเคราะห์ผลการ ปฏิบัติมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการสังเกต และการสะท้อนผลการดำเนินการต่อเนื่องไปจนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขได้จริง หรือพัฒนา สภาพการณ์ของสิ่งที่ได้้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อจะปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ให้ดีขึ้น โดยนำเอางานที่ปฏิบัติอยู่มาวิเคราะห์สภาพปัญหา อันเป็นเหตุให้งานนั้น ไม่ประสบ ผลสำเร็จเท่าที่ควรจากนั้นใช้แนวคิดทางทฤษฎีและประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ผ่านมา เสาะหา ข้อมูลและวิธีการที่คาดว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ แล้วนำวิธีดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

4.3 กรอบแสดงลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ

กรอบแสดงลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ มี 4 ลักษณะดังนี้

4.3.1 เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและร่วมมือ (Participation and Collaboration) ใช้การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีส่วนร่วมสำคัญและมีบทบาทเท่าเทียมกันในทุกกระบวนการ ของการวิจัย ทั้งการเสนอความคิดเห็นเชิงทฤษฎี และการปฏิบัติ ตลอดจนการวางแผนการวิจัย

4.3.2 เน้นการปฏิบัติ (Action Orientation) การวิจัยชนิดนี้ใช้การปฏิบัติเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและศึกษาผลของการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา

4.3.3 ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Function) การวิเคราะห์การปฏิบัติการอย่างลึกซึ้งจากสิ่งที่สังเกตได้ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผลเพื่อปรับปรุงแผนการปฏิบัติ

4.3.4 ใช้วงจรการปฏิบัติการ (The Action Research Spiral) ตามแนวความคิดของ Kemmis & McTaggart คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) ตลอดจนการปรับปรุงแผน (Re-Planning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไปจนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่เป็นที่พึงพอใจ และได้ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเพื่อเผยแพร่ต่อไป

4.4. กระบวนการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กระบวนการดำเนินงานการวิจัยปฏิบัติการ มีขั้นตอนที่สำคัญๆ ในการดำเนินการดังนี้

4.4.1 การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะวิจัย ผู้วิจัยและกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนซึ่งจะทำการวิจัยปฏิบัติการ จะต้องมียุทธศาสตร์รับในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหานั้น การวิเคราะห์สภาพปัญหาควรพิจารณาให้ครบ 4 องค์ประกอบ ต่อไปนี้ คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับครู นักเรียน เนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อม

4.4.2 เลือกปัญหาสำคัญที่เป็นสาระควรแก่การศึกษาวิจัย เลือกโดยอาศัยทฤษฎีมาร่วมพิจารณาลักษณะปัญหา แล้วสร้างวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนอาจจะต้องสร้างสมมุติฐานของการวิจัย ในรูปแบบของข้อความที่ต้องการ ประเมินส่วนที่แสดงความสัมพันธ์ของปัญหากับหลักการหรือทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องของปัญหานั้น

4.4.3 เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัย ที่จะช่วยให้ได้คำตอบปัญหาตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เครื่องมือที่ใช้มี 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ หรือฝึกหัดตามวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ

4.4.4 บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและเป็นอุปสรรคตามวงจรการปฏิบัติการ คือ ในขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติการสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ เก็บสะสมข้อบันทึกไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจรปฏิบัติการต่อไปและเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์หาคำตอบของสมมุติฐาน

4.4.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ของข้อมูลที่รวบรวมไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่การตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล เพื่อให้แน่ใจใน

ความถูกต้องแสดงรายละเอียด อธิบายสถานการณ์ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อที่เหมาะสมเปรียบเทียบข้อแตกต่างและคล้ายคลึงของข้อมูล

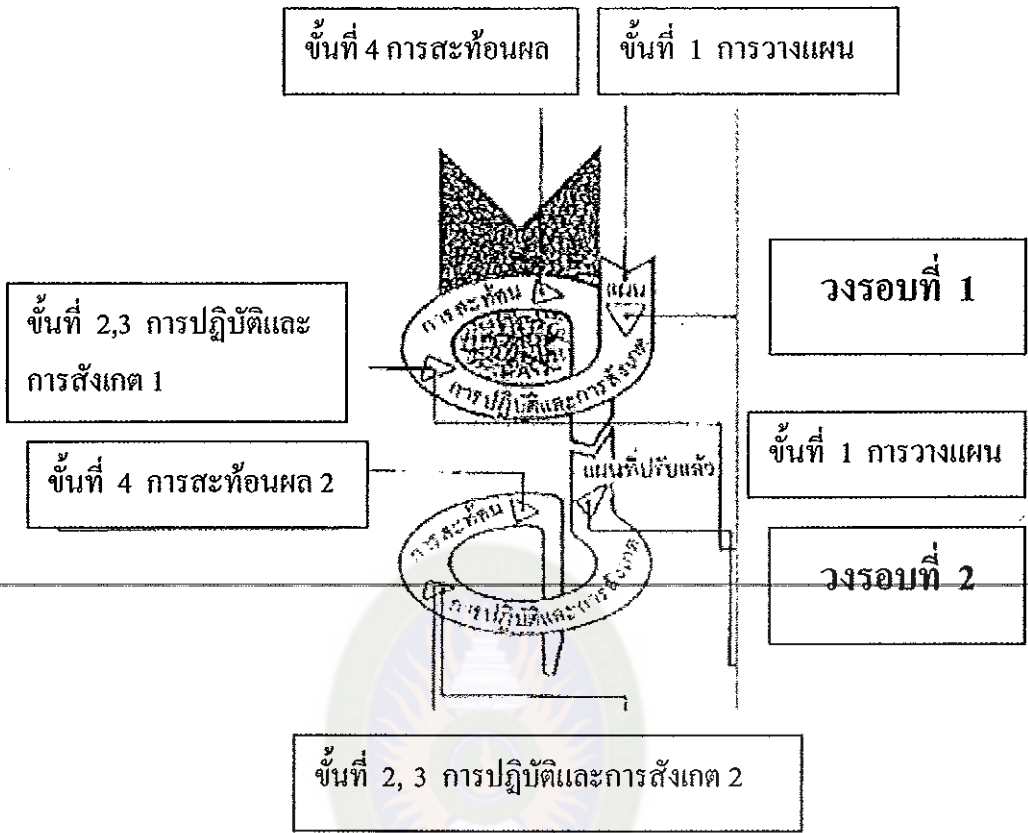
4.4.6 ตรวจสอบข้อมูลของกลุ่มวิจัย ได้พิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุและวิธีแก้ไขปัญหานั้น ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสรุปประมวลเป็นหลักการ (Principle) รูปแบบ (Model) ของการปฏิบัติ หรือเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) หรือทฤษฎี (Theory) ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักตรรกวิทยา โดยวิธีอุปมานและความรู้เชิงทฤษฎีด้วย

4.5 ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ

กระบวนการวิจัยนี้ เมื่อก้าวในเชิงนำไปใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีวิธีการดำเนินการตามวงจรของการวิจัยปฏิบัติการ(กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 28) ดังแผนภูมิที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 3 วงจรการวิจัยปฏิบัติการ

จากแผนภูมิที่ 3 ประชัญแนวความคิดของ Kemmis และ McTaggart ในแต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไป จนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่เป็นที่น่าพึงพอใจ

1. ขั้นวางแผน (Planning) เริ่มต้นด้วยสำรวจปัญหาาร่วมกัน ระหว่างบุคลากรภายใน โรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้แก้ไขตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาเกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไรและจะต้องปฏิบัติอย่างไร

2. ขั้นปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการ โดยการวิเคราะห์วิจารณ์ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงาน เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงแผน ฉะนั้นแผนที่กำหนดควรจะมีคามยืดหยุ่นปรับได้

3. ขั้นสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือการเก็บข้อมูลเข้าช่วย

4. ขั้นสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นสุดท้ายของวงรอบการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินผลหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ไขปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ถ้าสัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และของระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่โดยผ่านการถกอภิปรายปัญหา การประเมิน โดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการดำเนินกิจกรรม และเป็นพื้นฐานข้อมูลที่น่าไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

4.6 สรุปหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

หลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ ที่ต้องตระหนักอยู่เสมอ คือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินการวิจัย นั่นคือ การวิจัยชนิดนี้ไม่ควรจะทำตามลำพังและควรใช้วงจรกระบวนการวิจัยซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล เพื่อนำมาปรับปรุงแผนงาน แล้วดำเนินกิจกรรมที่ปรับปรุงใหม่ ซึ่งวงรอบของ 4 ขั้นตอนดังกล่าว จะมีลักษณะการดำเนินการเป็นขั้นบันไดเวียน (Spiral) กระทำซ้ำตามวงรอบ จนกว่าจะได้ผลการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายการวิจัยปฏิบัติการ อาจจะเริ่มต้นโดยครู นักเรียน หรือนักศึกษา แล้วปฏิบัติการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางพัฒนาขึ้น โดยรับฟังความคิดเห็น ข้อติเตียนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร หรือสังคมภายนอก บันทึกผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากผลการเปลี่ยนแปลงทุกๆ ขั้นที่สำคัญ นั่นคือ

1. บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติ
2. บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาและการสื่อสารในห้องเรียนหรือหน่วยงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องแก้ไข
3. บันทึกผลการเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพทางสังคมและการจัดระบบขององค์กรที่ลดอุปสรรคต่อการฝึกปฏิบัติ
4. บันทึกผลของการพัฒนาที่เป็นข้อค้นพบที่สำคัญของการวิจัย

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การแจกแจงข้อสำคัญที่ค้นพบในเชิงอธิบายความ ซึ่งจะนำมาสู่การสรุปเป็นผลงานวิจัย และแสดงให้เห็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษานั้น

สรุปหลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้ดังนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงการศึกษาโดยการเปลี่ยนแปลง (Changing) การศึกษานั้น ๆ และการเรียนรู้ลำดับขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงนั้น
2. การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการทำงานของกลุ่ม (Participatory) และการให้ การปรึกษาหารือร่วมกันทำงาน (Collaboration) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการฝึกปฏิบัติตาม แนวทางที่กลุ่มกำหนด
3. การวิจัยปฏิบัติการ ใช้การสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยประเมินตรวจสอบ ในทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงการฝึกหรือการปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย
4. การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการเรียนอย่างมีระบบ (Systematic Learning Process) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความคิดเชิงนามธรรม มาสร้างเป็นข้อสมมุติฐานทดลองฝึก ปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการทดสอบ (Test) ว่าข้อสมมุติฐานของแนวคิดนั้นคิด หรือถูก
5. การวิจัยปฏิบัติการเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Start Small) อาจจะเริ่มต้นจากบุคคล (ครู/นักวิจัย) คนเดียวที่พยายามดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบางสิ่งบางอย่าง ทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยขณะที่ปฏิบัติต้องปรึกษารับฟังข้อคิดเห็นและอาศัยการร่วมปฏิบัติ จากผู้เกี่ยวข้อง
6. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่ให้แนวทางปฏิบัติเชิงรูปธรรมจาก การบันทึก (Records) พัฒนาการของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เห็นกระบวนการเข้าสู่ปัญหา การแก้ไขปัญหา การปรับปรุง และได้ผลสรุปที่สมเหตุสมผล สามารถนำปรากฏการณ์ที่ศึกษา มาประมวลเป็นเชิงทฤษฎี (Proposition) ได้แนวทางของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำมาใช้ใน การวิจัยเพื่อแก้ปัญหา การปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้เรียนรู้และวิเคราะห์วิจารณ์จากผลที่ ได้จากการปฏิบัติ จะทำให้ได้รูปแบบการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับ หน่วยงานได้

5. พฤติกรรมของนักเรียน0ที่เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข

การจัดการศึกษาในทุกยุคทุกสมัยล้วนมีจุดหมายเดียวกัน คือ การพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีพ อย่างเป็นสุขในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั่นคือ ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ด้วยความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ชุมชน สังคมและโดยเฉพาะครอบครัวของนักเรียนเอง (กรมสามัญศึกษาเดิม. 2544 : 1)

กรมวิชาการ (2542 : อัดสำเนา) ได้ศึกษารูปแบบหรือแนวทาง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะของเด็กไทยที่จะเป็นเป้าหมายในการพัฒนาครั้งนี้

1. การเป็นคนดี หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมของควมมีวินัย และค่านิยมประชาธิปไตย

1.1 ความมีวินัย คือ คุณลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและของส่วนรวม

พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย ประกอบด้วย

1) สนใจใฝ่รู้	11) ความร่วมมือ
2) ควบคุมตนเอง	12) การรับฟัง / เคารพความคิดเห็นผู้อื่น
3) รับผิดชอบ	13) เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4) มีเหตุผล	14) การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง
5) ซื่อสัตย์	15) การยอมรับการกระทำของตน
6) ขยัน	16) การรู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
7) ตรงต่อเวลา	17) การทำตามข้อตกลง
8) เชื่อมั่นในตนเอง	18) ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
9) อุตทน	19) การช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม
10) เป็นผู้นำ	20) การมีวินัยในการเรียนรู้

1.2 ค่านิยมประชาธิปไตย คือ คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล ที่เห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของผู้อื่น เคารพสิทธิและป้องกันสิทธิของตนเองและผู้อื่นด้วยน้ำใจที่เคารพต่อคุณค่าของเสียงส่วนใหญ่ ด้วยความเข้าใจระหว่างกันและกันด้วยความสันติ

พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีประชาธิปไตย ประกอบด้วย

- 1) เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
- 2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3) การเคารพสิทธิ ป้องกันสิทธิของตนเอง
- 4) การเคารพสิทธิของผู้อื่น
- 5) ความมีเหตุผล

- 6) การเคารพศอกติกาของสังคม
- 7) ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น
- 8) มีความเสียสละ
- 9) มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น
- 10) ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

2. การเป็นคนเก่ง หมายถึง เก่งในการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

2.1 การเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการพัฒนาทักษะการคิด (วิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนก จัดลำดับความสำคัญ) และทักษะการแก้ปัญหา

พฤติกรรมบ่งชี้ประกอบด้วย

- 1) รู้แหล่งข้อมูล และวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย
- 2) สามารถรวบรวมข้อมูล
- 3) สามารถสรุปข้อความ แปลความข้อมูล
- 4) สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาได้
- 5) สามารถจัดลำดับความสำคัญของเรื่องได้
- 6) สามารถกำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาในรูปของยุทธวิธี
- 7) สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
- 8) สามารถประยุกต์ใช้ และพัฒนาความรู้

2.2 การเรียนรู้ที่จะทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้วยการพัฒนาทักษะการจัดการ ทักษะการวิเคราะห์ตนเอง และการพัฒนาความเข้าใจ และความรู้อีกของผู้อื่น

2.2.1 ทักษะการจัดการ พฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) ความสามารถในการปฏิบัติงาน พฤติกรรมที่แสดงได้แก่
 - (1) วิเคราะห์งาน
 - (2) ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
 - (3) กำหนดขั้นตอนในการทำงาน
- 2) ความสามารถในการปฏิบัติงาน พฤติกรรมที่แสดงได้แก่
 - (1) การประสานงาน
 - (2) ทำงานตามระบบตามแผน
 - (3) บริหารเวลา และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ที่แสดงได้แก่

3) ความสามารถในการติดตาม ประเมินผล และสรุปผลงานพฤติกรรม

- (1) ติดตามงานอย่างเป็นระบบ
- (2) ประเมินผลและปรับปรุงงาน
- (3) สรุปผลงาน
- 4) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการ พฤติกรรมที่แสดงได้แก่
 - (1) เลือกใช้วิธีการที่แก้ปัญหาที่เหมาะสม
 - (2) เลือกใช้วิธีการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม
 - (3) ปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

2.2.2 ทักษะในการวิเคราะห์ตนเอง พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง
- 2) สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง
- 3) เห็นคุณค่า และความสำคัญของตนเอง
- 4) รู้จักประมาณตนเอง

2.2.3 การเข้าผู้อื่น พฤติกรรมที่บ่งชี้ได้แก่

- 1) รู้จักเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น
- 2) มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น
- 3) รู้จักรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

3. การมีสุข หมายถึง มีความสุขกาย และสุขใจ

สุขกาย หมายถึง ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถ
อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
- 2) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ เหมาะสมกับวัย
- 3) พักผ่อนอย่างเพียงพอ
- 4) รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่ประโยชน์ และสะอาด
- 5) รู้จักรักษาสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ
- 6) ดูแล รักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์อยู่เสมอ
- 7) รู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย
- 8) รู้จักปฏิบัติตน เพื่อป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ

- 9) รู้จักการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุต่าง ๆ
- 10) ละเว้นสิ่งเสพติด

สุขใจ (สุขภาพจิตดี) หมายถึง การที่บุคคลรู้จักตนเองเป็นอย่างดี ยอมรับข้อบกพร่องที่ตนมี ภาวภูมิใจในข้อดีของตนเอง มีอารมณ์แจ่มใส มีจิตใจที่มั่นคง ไม่มีความวิตกกังวลและความตึงเครียด มองโลกในแง่ดี สามารถที่จะปรับตนให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสามารถที่จะหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมของตนเอง ได้ด้วยพฤติกรรมที่บ่งชี้ ประกอบด้วย

- 1) มีความคิดดี มีเหตุผล
- 2) ไม่มีความขัดแย้งในจิตใจ
- 3) มีความเชื่อมั่นและเข้าใจตนเองอย่างดี
- 4) สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะมากระทบได้ด้วยจิตใจที่มั่นคง
- 5) ปราศจากการเจ็บป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- 6) พึงพอใจในการกระทำที่พิจารณาว่าดี ถูกต้อง
- 7) รู้จักตน และเข้าใจตนเองดี
- 8) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 9) มีความรักและไว้วางใจผู้อื่นอย่างจริงใจ
- 10) ทำประโยชน์ให้แก่หมู่คณะ

กรมวิชาการ ได้รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กไทย กรณีศึกษาสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของนักเรียนที่มีผลการเรียนและความประพฤติดี พบว่า การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมสนับสนุนด้านการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดี และผลงานดีเด่นด้านการศึกษ่าเล่าเรียน ด้านความประพฤติ และด้านกิจกรรม (กรมวิชาการ, 2543 : 76) มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. สภาพครอบครัวของนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ และเลี้ยงดูแบบให้ความรักเป็นครอบครัวที่อบอุ่น ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ทั้งเรื่องการเรียนรู้ความประพฤติ และทุกข์สุขของนักเรียน โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่จะประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนด้วยเหตุผล ไม่ใช่ความรุนแรง คอยให้กำลังใจและชมเชยในความสำเร็จของบุตร จึงมีผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนให้เป็นผู้มีความประพฤติดี และผลการเรียนดี

2. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน พบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านภาษาและวัฒนธรรมด้านวิทยาศาสตร์

และสิ่งแวดลอมจัดสภาพแวดลอมให้อื้อต่อการเรียนรู ทั้งดานวิชาการความประพฤติและการแสดงออก ตามสภาพแตละโรงเรียน ซึ่งสงผลใหนักเรียนมีผลการเรียนและความประพฤติอยูในโรงเรียนอยางมีความสุข

3. ครูที่นักเรียนประทับใจพบว่ คอยดูแลเอาใจใสนักเรียนอยางใกล้ชิดใให้ความรัก ความอบอุ่น สงเสริมใหนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในักเรียนใเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งดานร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สงคมมุ่งหวัง โดยผานกระบวนการทางการศึกษา นั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการสงเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้การป้องกันการช่วยเหลือแกไขปัญหาตางๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ของการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยางมากทั้งดานการสื่อสาร เทคโนโลยีตางๆ ซึ่งนอกจากจะสงผลกระทบตอผูคนในเชิงบวกแล้ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่กัน เป็นตั้นว่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแก่งขันในรูแบบตางๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งกอเกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไมเหมาะสม หรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียตอสุขภาพจิต และสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาในักเรียนใเป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้น จึงตองอาศัยความร่วมมือจากผูเกี่ยวข้องทุกฝาย ทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึภษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการตางๆ เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยางใกล้ชิดใด้วยความรักและเมตตาที่มีตอศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีสวนสำคัญตอการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนใใเติบโต งามงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมตอไป

บทบาทของครูที่กล่าวมานั้นคงมิใช่เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอยางสม่าเสมอและใได้ดำเนินการมานานแล้แต่นับตั้งแตอดีตจนใได้รับการยกย่องใเป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อใหันตอความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอยางมีระบบที่มีกระบวนการทำงานมีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือตางๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ ความสำเร็จของงานยอมเกิดขึ้นอยางรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่วาจะเป็นครู นักเรียน ผูปกครอง ชุมชน หรือสังคม

กรมสามัญศึกษาเดิม ัจจุบัน คือ ดานงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดทาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อใให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผูที่เกี่ยวข้องทุกฝายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนรวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือตางๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะสงผลใให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 33)

6. บริบทของโรงเรียนพรเจริญวิทยา

6.1 ประวัติโรงเรียนพรเจริญวิทยา

ที่ตั้ง หมู่ที่ 6 บ้านเอราวัณ ตำบลพรเจริญ อำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย
 เครื่องหมายโรงเรียน ตราเอราวัณ ล้อมรอบด้วยรวงข้าว

ความหมาย การพัฒนาชีวิตและสังคมเกิดจากผลรวมทางการศึกษา และเอราวัณ
 เป็นชื่อหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้ง ของ โรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคคน บริการชุมชน เพื่อพัฒนาบ้านเมือง
 คำขวัญ เรียนดี วินัยเคร่ง เก่งกีฬา พัฒนาบ้านเมือง

คติพจน์ นตฺถิ ปัญญา สมา อาภา

สีประจำโรงเรียน ม่วง – เหลือง

อักษรย่อโรงเรียน พ.จ.ว.

อาณาเขต ทิศเหนือ จรดหมู่บ้านเอราวัณ

ทิศใต้ จรดที่นา นายสมร แก้วกันหา

ทิศตะวันออก จรดทางหลวงแผ่นดิน ถนนสายพังโคน – บึงกาฬ

ทิศตะวันตก จรดที่นา นายน้อย เชียงจ้อย

6.2 ประวัติความเป็นมาโดยย่อ

โรงเรียนพรเจริญวิทยา เดิมชื่อว่าโรงเรียนศรีชมภูวิทยา เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 1
 พฤษภาคม 2519 มีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 50 ไร่ มีอาคารชั่วคราว 1 หลัง 2 ห้องเรียน
 ประชาชนในท้องถิ่นช่วยกันจัดสร้างให้ มีนักเรียนในปีแรก 90 คน

พ.ศ. 2520 - ประชาชนในตำบลพรเจริญร่วมกันก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราวเพิ่มเติม
 ให้อีก 1 หลัง 4 ห้องเรียน

พ.ศ. 2521 - ผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันบริจาคสร้างรั้วโรงเรียนมูลค่าประมาณ
 15,000 บาท

พ.ศ.2522 - ได้ขอเปลี่ยนชื่อ โรงเรียนจาก “ศรีชมภูวิทยา” เป็น “โรงเรียนพรเจริญ
 วิทยา” ตามชื่ออำเภอที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน

พ.ศ. 2523 - ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาชนบท
 (ม.พ.ช.) ได้รับงบประมาณ 11 ล้านบาท

พ.ศ. 2525 - ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียน ม.พ.ช.ดีเด่น และรับรางวัลโรงเรียนพระราชทานดีเด่นประเภทโรงเรียนขนาดเล็ก

พ.ศ. 2527 - กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้เปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

พ.ศ. 2530 - ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนถาวรเพิ่มอีก 1 หลัง งบประมาณ 5,500,000 บาท

พ.ศ. 2531 - ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนจังหวัดหนองคายเข้าทำการคัดเลือกโรงเรียนรางวัลพระราชทานดีเด่นขนาดกลางแต่ไม่ได้รับการคัดเลือกในระดับเขตการศึกษา

พ.ศ. 2533 - ได้รับรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทานดีเด่น ประเภทโรงเรียนขนาดกลาง และได้รับอนุมัติให้เปิดโรงเรียนสาขาคำบลหนองหัวช้างในระดับชั้น ม.1 มี 2 ห้องเรียน

พ.ศ. 2534 - ได้รับอนุมัติให้เปิดโรงเรียนสาขาที่ตำบลคอนหญ้านาง ในระดับชั้น ม.1 มี 3 ห้องเรียน

พ.ศ. 2536 - กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้โรงเรียนสาขาที่ตำบลหนองหัวช้างเปิดเป็นเอกเทศ คือ โรงเรียนหนองหัวช้างวิทยา

พ.ศ. 2537 - ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารหอประชุม 1 หลัง งบประมาณ 4,150,000 บาท

- กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้โรงเรียนสาขาที่ตำบลคอนหญ้านาง เปิดเป็นเอกเทศ คือ โรงเรียนศรีสำราญวิทยาคม

พ.ศ. 2540 - ได้รับเงินบริจาคสร้างลานเอนกประสงค์เดชมุข

- ได้รับงบประมาณสร้างสนามกีฬาในรูปแบบมาตรฐาน งบประมาณ 177,000 บาท และถนน คสล. จากกรมพลศึกษา (ด้านทิศตะวันตกของสนามกีฬามาตรฐาน) งบประมาณ 111,000 บาท

- ได้รับงบประมาณสร้างห้องน้ำ 1 หลัง (6 ที่) งบประมาณ 180,000 บาท และสร้างสวนศรีพรเจริญจากเงินบำรุงการศึกษา 144,584 บาท

พ.ศ. 2541 - สร้างศูนย์คอมพิวเตอร์พรเจริญ และสร้างห้องโสตทัศนศึกษา

พ.ศ. 2542 - ได้รับเงินบริจาคสร้างสวนหนังสือ “ถาวร - นริศ ชาญธิระเดช”

พ.ศ. 2543 - ได้รับงบประมาณจัดสรรเป็นค่าครุภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ม.ปลาย จากกรมสามัญศึกษา เป็นเงิน 570,000 บาท

พ.ศ. 2544 - สร้างตึງประปาสมอากาศ ด้วยเงินงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา เป็นเงิน 50,000 บาท

- สร้างถนนภายในโรงเรียน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสภา ตำบลพรเจริญ เป็นเงิน 320,000 บาท

พ.ศ. 2545 - ได้รับจัดสรรเครื่องดนตรีสากล จำนวน 13 รายการ จากกรมสามัญศึกษา เป็นเงิน 224,000 บาท

- สร้างห้องน้ำ-ห้องส้วม จำนวน 6 ที่ ด้วยเงินงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา เป็นเงิน 189,000 บาท

พ.ศ. 2546 - ได้รับงบประมาณจัดสร้างห้องน้ำ 1 หลัง 6 ที่ เป็นเงิน 160,000 บาท

- ได้รับงบประมาณปรับปรุงอาคารเอนกประสงค์ และระบบไฟฟ้า

ประปาภายในโรงเรียน เป็นเงิน 200,000 บาท

พ.ศ. 2547 - ได้รับงบประมาณจากสภาตำบลพรเจริญ จัดสร้างสนามกีฬา เอนกประสงค์ ขนาด 25 x 70 เมตร เป็นเงิน 430,000 บาท

6.3 ข้อมูลนักเรียน

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2548

ชั้น	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนห้องเรียน	หมายเหตุ
ม.1	127	141	281	7	
ม.2	123	132	186	7	
ม.3	91	168	234	7	
ม.4	64	112	365	5	
ม.5	111	145	263	7	
ม.6	140	180	212	9	
รวม	656	880	1,536	42	

6.4 ข้อมูลครู

ตารางที่ 2 จำนวนข้าราชการครู จำแนกตามวุฒิ/หมวดวิชา

หมวดวิชา	ปริญญาโท		ปริญญาตรี		อนุปริญญา		รวม
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
บริหาร	2	1	3	-	-	-	6
คณิตศาสตร์	-	-	1	6	-	-	7
วิทยาศาสตร์	-	-	5	6	-	-	11
ภาษาไทย	-	-	-	5	-	-	5
ภาษาอังกฤษ	-	-	2	5	-	-	7
สังคมศึกษา	-	-	1	6	-	-	7
พลานามัย	1	-	5	-	-	-	6
การงานอาชีพ	-	-	5	2	1	1	9
ศิลปะ	-	-	-	-	-	-	-
รวม	3	1	22	30	1	1	58

ตารางที่ 3 จำนวนครูจ้างสอน ลูกจ้างประจำ นักการภารโรงและอื่น ๆ

ลำดับที่	รายการ	จำนวน
1	ครูจ้างสอนรายชั่วโมง	4
2	ลูกจ้างทำน้ำที่ธุรการ	1
3	นักการภารโรง	4
4	คนยาม	2
5	คนขับรถ	1
6	คนสวน	1
7	อื่น ๆ	-
	รวมทั้งสิ้น	13

6.5 ลักษณะชุมชน

โรงเรียนพรเจริญวิทยาได้เล็งเห็นความสำคัญของการประสานงานกับชุมชนในการจัดและร่วมกันพัฒนาการศึกษา ดังนั้น จึงได้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและครูกับชุมชน โรงเรียนได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น โดยให้ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า จัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนมาร่วมกันวางแผนนโยบายในการบริหารการจัดการให้มีประสิทธิภาพ ในส่วนของโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมสามัคคีในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนทุกครั้งที่ชุมชนจัดงานหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจะให้ความช่วยเหลืออยู่เป็นประจำไม่ว่าจะเป็นด้านอาคารสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนให้บริการกับชุมชนและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในด้านวิชาการและด้านคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ยังมีวิทยากรท้องถิ่นเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพ ให้กับนักเรียน เช่น ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างเหล็ก ช่างปูน ช่างไม้ เป็นต้น จึงสรุปได้ว่า ทั้งผู้บริหาร คณะครู-อาจารย์ในโรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษาที่ส่งเสริมให้ชุมชนและครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับคุณภาพที่ดี

โรงเรียนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ในการจัดและพัฒนาการศึกษาไว้ในธรรมนูญโรงเรียน แผนภูมิ และโครงสร้างของกรรมการบริหาร โรงเรียนไว้อย่างชัดเจนมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อปรึกษาหารือในการบริหารงานโรงเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนร่วมกับชุมชน เช่น กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชาส่วนกิจกรรมที่โรงเรียนเกี่ยวข้องกับชุมชน ทางโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ เช่น ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีลอยกระทง ประเพณีวันสงกรานต์ เป็นต้น

ผู้ปกครองชุมชน องค์กรท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายวางแผนการดำเนินงาน และประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพรเจริญวิทยา โดยจะมีการวางแผนอย่างเป็นระบบตามธรรมนูญโรงเรียน และในแผนปฏิบัติการ มีการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

ในปีการศึกษา 2544 องค์กรบริหารส่วนตำบลพรเจริญ ได้ให้ความสนับสนุนกับโรงเรียน โดยจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งมาจัดทำถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในโรงเรียนเป็น

ระยะทาง 100 เมตร ใช้งบประมาณ 320,000 บาท เป็นเครื่องชี้วัดว่า โรงเรียนกับชุมชนได้
ประสานงานกันเป็นอย่างดี

6.6 วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนพรเจริญวิทยา เป็นผู้นำทางการศึกษามุ่งพัฒนากีฬา วิชาการ ประสานชุมชน
ทุกคนทำงานเป็นระบบ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่มาตรฐาน พลอดสารเสพติด
เป้าหมายที่ 1

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
ที่สุด

2. ครูมีแผนการสอนและการเรียนทุกรายวิชา
3. ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน
4. มีสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
5. มีเพิ่มผลงานของครู และมีการรายงานผล
6. มีขวัญ และกำลังใจมุ่งมั่นเพื่อส่วนรวม และเสียสละ
7. ครู-อาจารย์มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยกย่อง และยอมรับจากชุมชน

เป้าหมายที่ 2

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. มีเพิ่มผลงานของตนเอง
3. สามารถศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้
4. มีผลงานดีเด่น และมีโครงการของตัวเอง

เป้าหมายที่ 3

1. บริเวณโรงเรียนสะอาดร่มรื่น และมีบรรยากาศเป็นโลกแห่งการศึกษา
2. ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการเพียงพอ และทันสมัยได้มาตรฐาน
3. มีสนามกีฬา และสถานที่ออกกำลังกายเพียงพอ
4. มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยเพียงพอ

เป้าหมายที่ 4

1. มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดี
2. นักเรียนมีสุขภาพที่แข็งแรง
3. นักเรียนมีความเข้าใจ ในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 4 ข้อมูลการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้าน	รายการประเมิน	คะแนนที่ได้	คะแนนเฉลี่ย
1. ผลผลิต	1.1 นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ	2.5	-
	1.2 นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	2.0	-
	1.3 นักเรียนมีความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม	2.5	2.5
2. กระบวนการ	2.1 มีการบริหารและจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	2.0	-
	2.2 มีการพัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเข้าใจมีเจตคติและมีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ	2.5	-
	2.3 ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ	3.0	-
	2.4 มีกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	2.5	2.5
3. ปัจจัย	3.1 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.0	-
	3.2 ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีในบทบาทหน้าที่การดูแลช่วยเหลือ	2.0	-
	3.3 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือบุตรหลานของตน	2.5	2.0

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 ด้านกระบวนการอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 และด้านปัจจัยอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.0 เมื่อพิจารณาภาพรวมทุกด้าน พบว่า คุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 5 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนพรเจริญวิทยา

ความคิดเห็นด้าน	ระดับความคิดเห็น										แปลผล		
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด			ค่าเฉลี่ย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ		ความถี่	ร้อยละ
1. ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน	3	6.00	9	18.00	23	46.00	12	24.00	3	6.00	2.94	58.80	ปานกลาง
2. ความสามารถในการดำเนินงาน	2	4.00	6	12.00	20	40.00	19	38.00	3	6.00	2.70	54.00	ปานกลาง
3. ความคิดเห็นที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	17	34.00	20	40.00	8	16.00	5	10.00	0	0.00	3.98	79.60	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ร่วมศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจ มีระดับความคิดเห็นปานกลาง ด้านความสามารถในการดำเนินงานมีระดับความคิดเห็นปานกลาง ด้านความคิดเห็นที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีระดับความคิดเห็นมาก

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

นิกร จันทระ (2542 : บทคัดย่อ) กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาคณาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ดังนี้

1. รวบรวมและจัดทำเอกสารคู่มือ ระเบียบวินัย ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการปกครอง เอกสารส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงาน ปฏิทินการปฏิบัติงานเอกสารวิเคราะห์การประเมินผลงาน เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ โดยทั่วกัน และจัดข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติ ระเบียบวินัย การบำเพ็ญประโยชน์ การปฏิบัติตามกฎหมาย จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า และสรวัดนักเรียน ให้รู้จักบทบาทหน้าที่ร่วมมือหาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน
3. จัดแบ่งหน้าที่สายงานปกครองนักเรียนให้ชัดเจน ให้ครู-อาจารย์ ดูแลนักเรียนในเรื่องความปลอดภัย และจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิด จัดสวัสดิการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ตลอดจนการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน
4. จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล แก่ครู-อาจารย์เพื่อติดตามวิเคราะห์ผลแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นรูปธรรม

ประหยัด ดีสัน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการผิดระเบียบวินัยและแนวทางแก้ไขปัญหของฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า พฤติกรรมผิดระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรม ผิดระเบียบวินัย

พูลสวัสดิ์ นาคเสน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การปฏิบัติการส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม จังหวัดอุดรธานี พบว่าบุคลากรโดยรวมเมื่อจำแนกตามสถานภาพ และขนาดโรงเรียน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดย

มีด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านการตรงต่อเวลา และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแต่งกาย

ปัญหาการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม จังหวัดอุดรธานี ปัญหาส่วนใหญ่ คือครู-อาจารย์ภายในโรงเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจเอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง ในการดูแลตรวจการแต่งกายของนักเรียนก่อนเข้าห้องเรียน หรือก่อนการเรียน การสอน นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ไม่มีจิตสำนึกในการแสดงความเคารพ และในการรักษาความสะอาดของส่วนรวม โรงเรียนขาดการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียน ปฏิบัติตาม ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียน

สมบูรณ์ จวนตาง (2544 :บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ข้าราชการครู เห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาในการปฏิบัติงานปกครอง คือ การวางแผนงานปกครองนักเรียนไม่มีความชัดเจนในแนวปฏิบัติ ครู-อาจารย์ ภายในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือกับนักเรียนขาดจิตสำนึกในเรื่องวินัย คุณธรรม จริยธรรม ไม่มีการติดตามแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่องและรูปแบบการประเมินไม่มีความชัดเจน โรงเรียนมีแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานปกครอง คือ ควรมีการกำหนดนโยบาย และแผนงานปกครอง ให้มีความชัดเจนง่ายต่อการปฏิบัติ ควรมีการประชุมชี้แจง ให้ครู-อาจารย์ ทราบเป็นระยะ ๆ จัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัย คุณธรรม และประชาธิปไตยของนักเรียน และควรมีการประเมินผลการดำเนินงานปกครองอย่างต่อเนื่อง

อาลัย จันดาศักดิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาเดิม จังหวัดหนองคาย ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนอนุบาลจุมพลโพธิพิสัย พบว่าบุคลากรโดยรวมแล้วเมื่อแยกตามสถานภาพ เห็นว่ามีการดำเนินการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ ในโรงเรียนจุมพลโพธิพิสัย โดยรวมเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ ในแต่ละด้านดังนี้ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จเห็นคุณค่าของตนเอง ครูสนับสนุนให้นักเรียนทำงานจนเกิดผลสำเร็จ และเกิดความภาคภูมิใจ เผยแพร่ผลงานให้เพื่อนๆ ได้ชื่นชม ครู-นักเรียนร่วมกันจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกันจัดการเรียนแบบ โครงการงาน ครู-นักเรียนจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในขณะที่เรียนรู้

ประดิษฐ์ ญาณกาย (2546 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดให้มีแผนการนิเทศภายในที่เป็นรูปเล่ม แต่มีการเก็บข้อมูลไว้ในคอมพิวเตอร์ 5 โรงเรียน (ร้อยละ 12.82) ปัญหาที่พบคือ ผู้นิเทศขาดความรู้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ขาดเครื่องมือคอมพิวเตอร์ ในการจัดเก็บข้อมูล แนวทางในการแก้ปัญหา โรงเรียนควรจัด โครงการอบรมครูและขอความร่วมมือจากชุมชนในการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์
2. โรงเรียนทุกโรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียน มีการประชุมครูเพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ มีหลักฐานการประชุม มีนโยบาย เป้าหมาย การนิเทศชัดเจน โดยกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ ชรรรมนุญโรงเรียนและแผนปฏิบัติการของ โรงเรียนจัดให้มีคู่มือเอกสาร ตำราที่ให้ความรู้เพื่อการนิเทศ แต่มีจัดไว้ในห้องพักครู เพียง 18 โรงเรียน (ร้อยละ 46.15) จัดไว้ในห้องสมุด 21 โรงเรียน (ร้อยละ 53.85) ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนขนาดเล็กขาดบุคลากรและปฏิบัติการนิเทศไม่ได้ตามที่กำหนดไว้ในปฏิทิน มีแนวทางแก้ไขคือ ควรจัดให้มีการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการตามความเหมาะสม
3. โรงเรียนทุกโรงเรียนมีแผนงาน โครงการ ในการสร้างสื่อ และเครื่องมือนิเทศ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม แต่มีการแจ้งให้ครู-อาจารย์ทราบอย่างเป็นทางการเพียง 7 โรงเรียน (ร้อยละ 17.95) มีการประชุมครูและคณะนิเทศภายใน 32 โรงเรียน (ร้อยละ 82.05) ปัญหาที่พบคือ บุคลากรขาดความรู้ในการสร้างสื่อและขาดงบประมาณ แนวทางแก้ไขควรส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมและขอความร่วมมือจากชุมชนในการจัดหาสื่อ
4. โรงเรียนทุกโรงเรียนมีหลักฐานบันทึกการนิเทศภายในแต่ครูผู้สอนมีเพิ่มพัฒนา งานเพียง 7 โรงเรียน (ร้อยละ 17.95) มีการสรุปผลการนิเทศเป็นระยะประจำ 5 โรงเรียน (ร้อยละ 12.82) ปัญหาที่พบคือ ผู้รับการนิเทศไม่นำผลการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอนตาม ข้อเสนอแนะ ผู้นิเทศไม่มีความมั่นใจ ในการนิเทศ แนวทางแก้ไข คือ ควรสร้างความตระหนัก ให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเห็นความสำคัญของการนิเทศภายใน
5. โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการนิเทศภายในมีการประเมินผลการนิเทศแต่มีการสรุปผล และประเมินผลการนิเทศเป็นเอกสารเพียง 5 โรงเรียน (ร้อยละ 12.82) ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความรู้เรื่องการประเมินผล แนวทางแก้ไข คือ ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมและของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด

โกษีย์ วงศ์สุธา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ผลจากการศึกษาปรากฏ ดังนี้ ก่อนดำเนินการ พบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง จากการสังเกตของครู แบบสอบถามนักเรียน และแบบสอบถามผู้ปกครอง มีคะแนนเฉลี่ย 30.1 , 2.86 และ 2.73 ตามลำดับ หลังดำเนินการ พบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองในระดับที่สูงขึ้น จากการสังเกตของครู จากแบบสอบถามนักเรียน และแบบสอบถามผู้ปกครอง มีคะแนนเฉลี่ย 3.59, 3.73 และ 3.64 ตามลำดับ จากผลการศึกษาค้นคว้าแสดงให้เห็นว่า การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างวินัยในตนเอง โดยการสร้างคู่มือและการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนความคงอยู่ของวินัยในตนเองของนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ผู้บริหารได้พัฒนาการปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านโพธิ์สว่าง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี และได้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาพฤติกรรมด้านวินัยตนเองของนักเรียน นอกจากนี้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนโรงเรียนอื่น ๆ อีกต่อไป

บรรจบ พรหมถาวร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า การใช้กลยุทธการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี สามารถป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้ในระดับดี แต่มีบางพฤติกรรมที่ต้องพัฒนาต่อไป คือ พฤติกรรมการแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ต้องอาศัยการติดตามผลการพัฒนาที่ต้องพัฒนาต่อไป คือ พฤติกรรมการแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ต้องอาศัยการติดตามผลการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และเพื่อแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติต่อไป

สิริรัตน์ เฟิงบุญ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้ สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ก่อนการพัฒนา พบว่า นักเรียนขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน การแต่งกายไม่เป็นระเบียบ ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ประหยัด การใช้สิ่งของเครื่องใช้ใน โรงเรียนถูกปล่อยปละละเลย เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่เข้าแถวรับบริการ ไม่ร่าเริงแจ่มใส ไม่เก็บรักษาอุปกรณ์หลังเลิกใช้ ขาดระบบการควบคุมดูแลจากคณะกรรมการอย่างใกล้ชิด โดยสรุป คือ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ต้องได้รับการพัฒนา

หลังจากได้ดำเนินการพัฒนา โดยใช้กลยุทธ์การเน้นการมีส่วนร่วมกิจกรรมร่วมแรงร่วมใจและกิจกรรมใฝ่ทำความดีตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 พบว่า นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยมากขึ้น มีการเข้าแถวรับบริการ มีการทำความดีอยู่เสมอ อารมณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่เอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยมีประเด็นที่ยังมีปัญหาคือ การใช้สิ่งของเครื่องใช้ในโรงเรียนถูกปล่อยปละละเลย การประหยัด ขาดวินัย และขาดความรับผิดชอบ กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า จึงได้ดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การศึกษาดูงาน การมอบหมายงานให้รับผิดชอบเป็นกลุ่ม ผลการพัฒนา พบว่า ด้านมาตรฐานผู้เรียนโดยรวมนักเรียนปฏิบัติในทุกตัวบ่งชี้ เฉลี่ยร้อยละ 82.75 ส่วนที่ไม่ปฏิบัติ เฉลี่ยร้อยละ 17.25 นับว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนที่ยังเป็นปัญหาที่จะต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป ได้แก่ การรักษาอุปกรณ์กีฬาหลังเลิกใช้ทุกครั้ง การปฏิบัติงานในการทำเวรโดยไม่มีครูสั่ง ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน ครูทุกคนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบ และร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นการทำงานเป็นทีม มีการมอบหมายงานที่ชัดเจน มีการกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งให้ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการประเมินผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนหลายระดับตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ต้องเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนทุกฝ่ายต้องเข้าใจตรงกันในแนวปฏิบัติ และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

วิเชียร เวียงนนท์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความตรงต่อเวลา ด้านการแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียนนั้น ทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำชุดกิจกรรมการสอนและนำไปโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่จัดทำขึ้นไปใช้พัฒนาวินัยนักเรียนได้ ผลการพัฒนาคือ ด้านการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน ตามกรอบการศึกษาคือ การสร้างชุดกิจกรรมการสอนแบบโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และการใช้ชุด โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นไปเสริมสร้างวินัยนักเรียน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวนทั้ง 6 คน มีความรู้ความเข้าใจสามารถสร้างชุด โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ใช้พัฒนาวินัยนักเรียนด้านตรงต่อเวลา และด้านการแต่งกายถูกระเบียบได้ 6 โปรแกรม และสามารถนำโปรแกรมทั้ง 6 โปรแกรมไปใช้ประกอบการสอนเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียนทั้ง 2 ด้านได้ ส่งผลให้นักเรียนมี การพัฒนาวินัยทั้ง 2 ด้านนี้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติจริงในการจัดทำนวัตกรรม ชุดกิจกรรมการสอน ใช้ในการประกอบการสอนเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียนโดยตรง จะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยดีขึ้น สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ประสพ บรรจจธณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานด้านความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดโคถน ผลการศึกษา พบว่า ด้านการสร้างความตระหนักแก่ครูผู้รับผิดชอบงานวินัยนักเรียน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาทุกคนมีความเข้าใจตรงกันในระดับวินัย 4 ด้านที่ต้องการพัฒนา ซึ่งครูทุกคนสามารถแนะนำตักเตือนนักเรียนที่ผิดระเบียบวินัยของโรงเรียนได้ การสอนสอดแทรกวินัยในแต่ละวิชา อธิบายเกี่ยวกับเรื่องวินัยหน้าเสาธงให้นักเรียนฟังทุกวันมีการดำเนินการสร้างความตระหนักให้แก่นักเรียน จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวินัยนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรมอย่างต่อเนื่องด้านการแต่งกายของนักเรียน นักเรียนเห็นความสำคัญของเครื่องแต่งกายและแต่งได้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน เสื้อผ้าสะอาดเรียบร้อย ตลอดระยะเวลาการดำเนินการสังเกตจากมีการรักษาความสะอาดของเครื่องแต่งกายมากขึ้นด้านการตรงต่อเวลาของนักเรียนนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการมาโรงเรียน ได้ทันเวลาการเข้าห้องเรียนทันเวลา การส่งงานในชั่วโมงทันตามกำหนดที่ให้ และส่งการบ้านทุกครั้ง นักเรียนส่วนใหญ่มีวินัยด้านการตรงต่อเวลาเพิ่มมากกว่าเดิม ด้านการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ของนักเรียนตามโครงการประกวดเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อวินัยนักเรียนในหน้าที่ดีขึ้น โดยไม่ต้องสั่งหลาย ๆ ครั้ง ๆ เขตพื้นที่รับผิดชอบของนักเรียนแต่ละห้องสะอาดเรียบร้อยตลอดเวลา ทั้งขณะลงในถังอย่างเป็นระเบียบ ด้านการเข้าแถวของนักเรียน ด้วยกิจกรรมการประกวดเข้าแถวก่อนขึ้นชั้นเรียน และรับบริการต่าง ๆ การเข้าแถวก่อนเข้าชั้นเรียนเป็นระเบียบมากขึ้น ไม่มีการพูดคุยกันระหว่างการเดินแถว ไม่แตกแถว การเข้าแถวรับบริหารอาหารกลางวัน อาหารเสริม มีการเข้าแถวซื้อสินค้าตามลำดับก่อนหลัง ไม่ลัดคิว ด้านการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้วยกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ การแต่งกาย การตรงต่อเวลาการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน และการเข้าแถว จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดระเบียบวินัยจำนวนลดลง แต่ยังมีส่วนหนึ่งที่ยังไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนไม่เข้าร่วม และไม่ปฏิบัติตามกิจกรรม ตามที่กลุ่มผู้ร่วมศึกษาจัดขึ้น จึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยหลังจากการพัฒนาในวงรอบที่ 2 นักเรียนมีวินัยต่อตนเองทั้ง 4 ด้านมากขึ้น

โดยสรุป ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าในครั้งนี้ ทำให้ได้พบวิธีการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนอย่างหลากหลาย และมีประโยชน์สำหรับนักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่

โรงเรียนกำหนดไว้ ในอนาคตหากนักเรียนได้รับการฝึกอบรมเรื่องการมีวินัยที่โรงเรียนแล้วจะทำให้ให้นักเรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ส่วนการแนะนำในการนำไปใช้นั้นควรระมัดระวังในเรื่องของกิจกรรมที่จะต้องนำผู้เกี่ยวข้อง กับนักเรียน โดยเฉพาะผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมดำเนินการ หากไม่เช่นนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาวินัยนักเรียนและควรเพิ่มเติมในเรื่องของคุณธรรมให้นักเรียนให้มากขึ้นด้วย

มหาภัทร เสนววรรณกุล (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนวัดสุทธจินดา นครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า จากการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ ด้วยกลยุทธ์การสร้างข้อตกลงร่วมกัน เกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินและเกณฑ์การเสียค่าปรับ ในกรณีที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ผลการดำเนินงานพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมิน และเกณฑ์การเสียค่าปรับ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์การซ่อมเสริมการทำวัตรสวดมนต์ ดำเนินการโดยให้นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินต้องซ่อมเสริมการทำวัตรสวดมนต์ในเวลาเย็นของทุกวันจนกว่าจะครบตามวันที่กำหนด ผลการดำเนินงานพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสามารถผ่านเกณฑ์การประเมิน และมีคุณภาพในระดับ “ดี” กลยุทธ์การให้รางวัลแก่คนขยัน ดำเนินการโดยการให้รางวัลแก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่มีคุณภาพในระดับ “ดี” และเข้าร่วมกิจกรรมครบ 100 % ในทุกกิจกรรม ผลการดำเนินงานพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ขาดความสนใจต่อการให้รางวัล ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลสำเร็จ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงใช้กลยุทธ์การตรวจเยี่ยมนักเรียนในวงรอบที่ 2 ดำเนินการโดยการตรวจเยี่ยมนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ปฏิบัติอาศัย ผลการดำเนินงานพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกิดการตื่นตัว มีความกระตือรือร้นเอาใจใส่ต่อการเรียนและการทำวัตรสวดมนต์ดีขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ ด้วยกลยุทธ์การสร้างข้อตกลงร่วมกัน การซ่อมเสริมการทำวัตรสวดมนต์ และการตรวจเยี่ยมนักเรียนทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยสังเกตจากสถิติการบันทึกการเรียนและบันทึกการทำวัตรสวดมนต์ ส่วนกลยุทธ์การให้รางวัลแก่คนขยันไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่มีความสนใจต่อการเสริมแรงด้วยรางวัล จึงสมควรเปลี่ยนไปใช้กลยุทธ์อื่นที่หลากหลายและมีความเหมาะสม ซึ่งจะทำการพัฒนาวินัยนักเรียนบรรลุผลสำเร็จและมีความยั่งยืนต่อไป

อุทิศ คาปราบ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองโจด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองโจด อำเภอโนนสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 คือ ครูประจำชั้นยังไม่เข้าใจระบบ ขั้นตอน วิธีการดำเนินงาน ขาดเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ปัญหาของนักเรียนยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาทางการเรียน คือ การอ่านออกเสียงคำไม่ถูกต้องชัดเจนซึ่งมีอยู่ในทุกระดับชั้น ภายหลังจากการพัฒนาการดำเนินงานโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนการจัดทำคู่มือในการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 พบว่าครูประจำชั้นมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานในขั้นตอน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน แต่การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนทางการเรียน โดยเฉพาะการอ่านออกเสียงคำไม่ถูกต้อง ชัดเจน ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จึงดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานต่อเนื่องในวงรอบที่ 2 โดยเพิ่มเวลาในการนิเทศและนิเทศเป็นรายบุคคลมากขึ้น และให้การดูแลติดตามพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้น พบว่า สามารถแก้ปัญหานักเรียนในด้านการเรียน โดยเฉพาะการอ่านออกเสียงคำไม่ถูกต้อง ชัดเจน ได้ดีขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และความรู้ความเข้าใจของครูที่รับผิดชอบ ทำให้จำนวนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน โดยเฉพาะปัญหาการอ่านออกเสียงคำไม่ถูกต้อง ชัดเจนลดลง แต่ยังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติมต่อเนื่องไปอีก คือ การปฏิบัติงานของครูทั้งหมดในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทุกคนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนทุกด้าน โดยการจัดอบรมให้ความรู้โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ หรือพาครูไปศึกษาดูงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

จำปี มัจจุปะ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินเพื่อสร้างเสริมวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองกวางกูรราษฎร์บำรุง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาจากการประชุมคณะครู โรงเรียนหนองกวางกูรราษฎร์บำรุง มีรายงานการจัดการศึกษาและการประเมินตนเอง เกี่ยวกับการประพฤติผิดวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย มีมาก ถึง 24 คน จากจำนวนนักเรียน 84 คนคิดเป็นร้อยละ 29 นับว่าเป็นจำนวนที่สูงและ

เป็นลำดับต้นของการประพาศิวิตินัยนักเรียนที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีการประพาศิวิตินัยการแต่งกายในการสวมเครื่อง แต่งกายผิกระเบียบ การสวมเครื่องประดับ การตกแต่งทรงผมที่ผิกระเบียบ และการใช้เครื่องสำอาง จึงได้มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ประกอบด้วย 2 วงรอบพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมผิวิตินัยการแต่งกายด้านการสวมเครื่องแบบนักเรียน เกลี้ยลดลงทุกเดือน จากเดิม ร้อยละ 83 ลดลงเหลือร้อยละ 4 นักเรียนผิกระเบียบในการปักช่อบนอกเสื้อมากที่สุดร้อยละ 8 และนักเรียนผิวิตินัยในการสวมกางเกง หรือกระโปรงนักเรียนน้อยที่สุดร้อยละ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมผิวิตินัยการแต่งกาย ด้านการสวมเครื่องประดับ เกลี้ยลดลงทุกเดือนจากเดิม ร้อยละ 35 ลดลงเหลือร้อยละ 3 นักเรียนผิกระเบียบในการสวมกำไลและการใช้ยางรัดผมและกิ๊บบากที่สุด ร้อยละ 4 และผิวิตินัยในการสวมนาฬิกาน้อยที่สุด ร้อยละ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมผิวิตินัยการแต่งกายด้านทรงผม เกลี้ยจากเดิมร้อยละ 43 ลดลงเหลือร้อยละ 2 นักเรียนผิกระเบียบเรื่องผมยาวมากที่สุด ร้อยละ 4 และนักเรียนผิวิตินัยในการรัดผมน้อยที่สุดร้อยละ 0 นักเรียนมีพฤติกรรมผิวิตินัยการแต่งกายด้านการใช้เครื่องสำอาง เกลี้ยจากเดิมร้อยละ 30 ลดลงเหลือ ร้อยละ 4 นักเรียนผิกระเบียบในการใช้น้ำยาอูทัยพิพม์มากที่สุด ร้อยละ 8 และนักเรียนผิวิตินัยในการเขียนคิ้ว และการทาสีเล็บน้อยที่สุด ร้อยละ 0 จำนวนนักเรียนที่มีการประพาศิวิตินัยการแต่งกาย จากเดิมร้อยละ 29 ของนักเรียนทั้งหมดเหลือเพียงร้อยละ 4 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมการแต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 96 บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจระเบียบการแต่งกาย มีความตระหนักและประพาศิตนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนมากขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย โรงเรียนหนองกวางกูรราษฎร์บำรุง โดยใช้กลยุทธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและการเสริมแรง ช่วยให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมแต่งกายดีขึ้น แต่ก็ยังพบจุดที่ต้องพัฒนาปรับปรุง โดยเฉพาะการที่นักเรียนไม่สวมรองเท้า การตกแต่งทรงผมที่ผิกระเบียบ การปล่อยเสื้อลอยชาย ที่จะต้องมีการวางแผนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สม่ำเสมอในการแต่งกายให้ถูกระเบียบต่อไป

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

อากาตสตัน (Agatstan, 1993 : 3761-B) ได้ศึกษาทางเลือกที่จะลงโทษด้วยการเฆี่ยนตี โครงการนี้ขอความสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ที่คัดค้านการลงโทษด้วยการเฆี่ยนตี และได้จัดตั้งกลุ่มผสมของรัฐแคลิฟอร์เนียได้ เพื่อหาทางเลือกการลงโทษ โดยการเฆี่ยนตี ได้กั้นสถานฝึกอบรม

ไว้สำหรับการประชุมเรื่องทางเลือกการลงโทษด้วยการเจียนตี ได้ชักชวนให้ส่งเสริม และปรับทัศนคติ ข้อเสนอสำหรับการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้หาทุนอุดหนุน และได้ดำเนินการรณรงค์ให้มหาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการมีจิตสำนึกของชุมชน นอกจากนี้โครงการนี้ได้ปรับทัศนคติด้านต่างๆ ทางประวัติ ทางจิตวิทยา และทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้การลงโทษด้วยการเจียนตีในระบบ โรงเรียน สารสนเทศเกี่ยวกับการประชุม และความสำคัญโดยรวมของการใช้การเคารพตนเอง ซึ่งเพิ่มวิธีการทางวินัยได้นำไปเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยู และโทรทัศน์ นักการศึกษา ประมาณ 100 คน เข้าร่วมการฝึกอบรม ได้แก่ นักการศึกษาจาก 6 รัฐ คือ แคลโรไรนาใต้ แคลโรไรนาเหนือ จอร์เจีย เทนเนสซี แอลาบามา และเวอร์จิเนีย วิธีการดำเนินการประเมิน ได้แก่การออกวารสารทางวิชาการตลอดระยะเวลาของโครงการ การบันทึกวิดีโอเทปการนำเสนอ ต่าง ๆ ระหว่างการประชุม และการเก็บรวบรวมผลการประเมินจากผู้ร่วมวิจัย ผลการประเมิน แสดงว่านักการศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมประชุมเชื่อว่าการฝึกอบรมให้ประโยชน์แก่พวกตน ในทางวิชาชีพ และได้วางแผนจะใช้ประโยชน์ของสารสนเทศในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

บรู๊ค-ไคลน์ (Brook-Klein, 1995 : 2169-A) ได้วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแต่ละค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดความแปรปรวนของครูฉบับแก้ไขเพิ่มเติม วิเคราะห์โครงสร้างทางปัจจัยของแบบสำรวจเจตคติต่อเด็กที่เป็นแบบวัดการลงโทษ และได้ตรวจสอบการเชื่อมโยงระหว่างเครื่องมือวัดความแปรปรวนของครูฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ตัวแปรทางประชากรศาสตร์กับระดับการลงโทษ สถานที่ตั้งของโรงเรียน 5 แห่ง ได้ใช้ในการตอบแบบสำรวจครั้งนี้ การตอบแบบสำรวจกระทำระหว่างการสัมมนาเชิงฝึกอบรม หรือการประชุม เก็บรวบรวมแบบสำรวจได้ 265 ฉบับ มาทำการวิเคราะห์ยืนยันค่าของความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดความแปรปรวนของครูฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมีความคงที่ในระดับปานกลาง มีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวัด การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทำให้พบว่าปัจจัยได้เป็นปัจจัยที่มุ่งเน้นสถานการณ์ทางวินัยมากกว่าการมุ่งเน้นทางปรัชญา ตามที่การคาดหวังไว้แต่เริ่มแรก จากการวิเคราะห์ผลการสำรวจเจตคติต่อเด็กส่งผลต่อปัจจัย 1 มีความสัมพันธ์ระดับต่ำระหว่างเครื่องมือวัดความแปรปรวนของครูฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ตัวแปรทางประชากรศาสตร์กับระดับการลงโทษจึงไม่สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์ระดับการลงโทษที่เชื่อถือได้ การค้นพบแนะว่า การศึกษาครั้งนี้สนับสนุนข้อยืนยันว่าครูต้องการฝึกอบรมอย่างบูรณาการ และระบบเข้มในการจัดการปัญหาวินัยในชั้นเรียน

บูลด์ (Bull, 1998 : 669-A) ได้ทำการศึกษาระดับความคล่องตัวทางกฎหมายของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน 4 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยของโรงเรียน

สิทธิตามรัฐธรรมนูญของนักเรียน วินัยนักเรียนพิการที่แตกความสามัคคีกัน และการที่นักเรียน ถูกกดขี่ทางเพศ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคล่องตัวกับความถี่ของการปฏิบัติ ทางวินัย และเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระดับความคล่องตัวดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 190 คน จากทั้งหมด 226 คน ในรัฐ โคลิโอราโค วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถามให้ผู้บริหารประมาณค่าระดับความคล่องตัวของ ตนเอง จากการประชุมเพื่ออภิปรายเรื่องวินัยกับนักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งครอบครัวได้เชิญ อัยการมาร่วมประชุม ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีความคล่องตัวอยู่ในระดับมากในด้าน สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยของโรงเรียน การค้นหาและการจับกุม ยกเว้นการใช้สุนัขดมกลิ่นและ การตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดในความครอบครอง รวมทั้งกระบวนการที่ถูกต้อง และ เป็นธรรม ยกเว้นการกล่าวถึงพฤติกรรมของอาชญากรรมนอกวิทยาเขตของนักเรียน และการ ร้องขอให้นักเรียนเป็นพยาน ส่วนความคล่องตัวอยู่ในระดับต่ำ ในด้านการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ครั้งที่ 1 และเสรีภาพในการแสดงออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเซ็นเซอร์งานตีพิมพ์ ของ นักเรียน การควบคุมวินัยนักเรียนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นปัญหาการนำคนอื่นเข้ามา แทนนักเรียน การถูกกดขี่ทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับลูกจ้างมีความ สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างจำนวนปีที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารกับระดับความคล่องตัว ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยของโรงเรียน และสิทธิตามรัฐธรรมนูญของนักเรียน ส่วนจำนวนปี ที่มีประสบการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคล่องตัวเมื่อควบคุมวินัยนักเรียน หรือเมื่อ เผชิญกับการถูกกดขี่ทางเพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างความถี่ของเหตุการณ์ทาง วินัย กับความคล่องตัวเมื่อจัดการกับการค้นตัวและการจับกุม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีหลักการและแนวคิดที่ใช้เป็น แนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ คือ การส่งเสริมนักเรียนให้เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานให้ สำเร็จ เห็นคุณค่าของตนเอง และเผยแพร่ผลงานในหมู่เพื่อให้ทราบปัญหาในการปฏิบัติงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนใหญ่ครูไม่ให้ความร่วมมือเอาใจใส่ให้นักเรียนอย่างจริงจัง และโรงเรียนยังขาดการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของ นักเรียน ปัญหาการบริหารงานปกครอง คือ การวางแผนการบริหารงานและการกำหนดนโยบาย ไม่ชัดเจน และไม่มีการติดตามแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานหรือ ดำเนินงานในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ครูและนักเรียนต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และจะต้องมีการกำกับติดตามนิเทศภายในให้เป็นระบบจึงจะประสบผลสำเร็จ